

Skogfinske Interesser i Norge

Postadresse: c/o Birger Nesholen, NO-2260 Kirkenær

Tlf.: +47 / 62 94 73 15 ~ E-mail: gruetune@east.no ~ Bankkonto: 1830.20.77602 ~ Org.nr.: 982 852 900

Kirkenær 1. februar 2007.

Det Kongelige Kultur- og kirkedepartement
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Høringsuttalelse til;

Evaluering av Den kulturelle skolesekken – ”Ekstraordinært eller selvfølgelig?”

De skogfinske museene Finnetunet og Gruetunet Museum engasjerte seg aktivt i Den kulturelle skolesekken helt fra etableringen, med bl.a. solide innspill med tema som disse museene ville kunne levere og utvikle innen det flerkulturelle området. Begge museene er etablert i 1942 og er de museene i Norge med størst samlinger og dokumentasjon om den skogfinske innvandringskulturen på Østlandet. Dette er de museene som har arbeidet mest med formidling av skogfinnenes historie og kultur. Skogfinnene fikk med Norges ratifisering av ”rammekonvensjonen om beskyttelse av nasjonale minoriteter” status som nasjonal minoritet i Norge.

I forbindelse med Kulturtorget på Milepelen i Sør-Odal 1. april 2003 ble det uttalt fra fylkeskommunen at ”Det flerkulturelle skal ligge som en dimensjon bak det arbeidet som gjøres [i Den kulturelle skolesekken]”. Vi hadde derfor store forventninger til at Den kulturelle skolesekken kunne bli en viktig arena for å gi den oppvoksende generasjon i den store geografi med skogfinsk bosetting i Hedmark, opplæring i skogfinnenes historie og kultur.

Vi har blitt meget skuffet. Da de skogfinske museene etablerte seg som Norsk Skogfinsk Museum, og deltok på skolesekkens Kulturtorg i Sør-Odal 1. april 2003, aksepterte ikke fylkeskommunens administrasjon for Den kulturelle skolesekken å ha med Norsk Skogfinsk Museum som deltaker. Den deltaker de førte opp som de skogfinske museene ble derfor ”Gruetunet/Finnetunet/Norsk Skogfinsk”. Vi opplevde dette som en massiv og uforståelig markering. De skogfinske museene og andre samarbeidspartnere har søkt om regionale midler fra skolesekken i Hedmark i flere år, men har fått avslag på alle søknadene. Søknadene har gått på utvikling av utradisjonelle undervisningsopplegg, bl.a. med svedjebruk i felten, og med dekning av kostnader for oppsøkende virksomhet på skoler i fylket for presentasjon av skogfinnenes historie og kultur. En slik oppsøkende virksomhet er valgt fordi det hittil ikke er noe tilfredsstillende, konsentrert litteratur som gir denne framstillingen.

Den kulturelle skolesekken i Hedmark har derimot bevilget større beløp til andre søkere på temaet skogfinsk kultur. En av disse bevilgningene ble gitt til et internettbasert formidlingsopplegg tilknyttet Glomdalsmuseet. Innholdet i dette opplegget var befengt med så mye skrivefeil, faktafeil og mangler, at Norsk Skogfinsk Museum ved styreleder Ragnhild Queseth Haarstad anmodet om at det ble tatt ned fra nettet, hvilket ble gjort.

Vi har fått forståelsen av at Den kulturelle skolesekkens vurderinger går ut på at det flerkulturelle skal innbakes i alle prosjekt – og at dette kan være årsak til at de skogfinske museene ikke når opp i søknadssammenheng. De skogfinske museene oppfattes muligens som monokulturelle, og at det flerkulturelle ivaretas bedre gjennom andre søkere enn de skogfinske museene. Situasjonen er selvfølgelig at de skogfinske museene er av de mest flerkulturelle museer i Norge, ettersom det ikke lar seg gjøre å arbeide med en minoritet uten samtidig å dokumentere det storsamfunn de lever i. Derimot er det fullt mulig å arbeide med et storsamfunns kultur uten i det hele tatt å integrere de eksisterende minoritetene i arbeidet.

De samlede erfaringer med Den kulturelle skolesekken i Hedmark..

Begrepet ”armlengdes avstandsprinsipp” er i høringsnotatet ment å sikre kulturlivets uavhengighet i forhold til politiske myndigheter. Vår erfaring som nasjonal minoritet er at offentlig forvaltning i flere tilfeller holder den nasjonale minoritetens organisasjoner og institusjoner på en armlengdes avstand fra tiltak for minoritetens kultur. Forvaltninger har i flere tilfeller selv valgt å være utøvende aktør på minoritetens kulturområde, istedenfor å legge forholdene til rette for minoritetens egen effektive deltakelse og håndtering av sin kultur, slik rammekonvensjonen om beskyttelse av nasjonale minoriteter pålegger, og slik vi oppfatter at det kan være ment i forslaget til kulturlov. Forvaltninger har i flere tilfeller valgt å prioritere bevilgninger til storsamfunnets ønskede tiltak på minoritetens kultur framfor bevilgninger til minoritetens ønskede tiltak. Slike tiltak skjer også på kulturområder der det er anerkjent at minoritetens organer og institusjoner innehar størst innsikt og kompetanse.

Kultur- og kirke departementet har bevisst valgt å plassere Norsk Skogfinsk Museum på post 78 (Ymse faste tiltak), istedenfor på post 70 (Det nasjonale museumsnettverket). Dette setter allerede nå museet for den nasjonale minoriteten av skogfinnere utenfor deltakelse i saker som angår minoritetens kultur, ettersom det er museene i Det nasjonale museumsnettverket som er høringsinstanser for denne høringen. Norsk Skogfinsk Museum er dermed ikke høringsinstans. Vi forutså allerede på møte med KKD 20. juni 2005 at en slik praksis kunne bli konsekvensen av post 78-plassering, og påpekte dette allerede på møtet. Vi opplever at den nasjonale minoritetens kulturverninstitusjon er plassert på et sidespor som nå helt konkret begrenser muligheten for effektiv deltakelse i henhold til rammekonvensjonens artikkel 15.

De negative erfaringene vi refererer til har foregått mange år *etter* at rammekonvensjonen er ratifisert og implementert som forpliktende for norsk forvaltning. Forslaget til kulturlov legger ikke opp til å styrke hensynet til de nasjonale minoritetenes kultur, utover en generell henvisning til ”internasjonale rettigheter og forpliktelser” i siste ledd i § 3, som omhandler *statens ansvar*. Rammekonvensjonen er forpliktende for alle forvaltningsnivåer, men vår praktiske erfaring siden 1999 viser at rammekonvensjonen i stor grad ikke hensyntas i regional forvaltning. Forslaget til kulturlov bidrar til å styrke en oppfatning om at forpliktelser i forhold til rammekonvensjonen er et anliggende for statlig forvaltning. Forpliktelser i forhold til internasjonale konvensjoner/rammekonvensjonen er ikke fylkeskommuners og kommuners ansvar, slik forslaget til kulturlov er formulert, og slik det kommer til å bli oppfattet.

Vi er derfor bekymret for at en kulturlov i henhold til høringsforslaget, ikke vil bidra til å styrke de nasjonale minoritetene i deres kulturvirksomhet. Tvert imot ser vi muligheten for at en lovfesting av myndighetenes ansvar kan skape grunnlag for at forvaltninger kan velge å vektlegge ”ansvar” og ”ansvar for å fremme”, og at vi vil kunne se en økning i myndigheters og forvaltningers egenaktivitet på nasjonale minoriteters kulturområder.

Bruken av begrepet ”fremme” i flere paragrafer vil kunne tolkes som grunnlag for at myndigheter/forvaltninger selv kan velge å være utøvende aktør for prosjekter eller tiltak på sektorer av nasjonale minoriteters kultur. Slike valg vil kunne ligge i naturlig tråd med de senere års etablering og drift av politisk styrte aktører på flere kulturområder (teater, musikk, kunst, kulturminnevern mm).

Oppsummering

På bakgrunn av det vi allerede erfarer, er vi bekymret for at en kulturlov i henhold til det fremlagte forslag kan føre til en svekkelse av de nasjonale minoritetenes deltakelse i satsninger og tiltak for sin kultur, ved at loven vil kunne innebære at myndigheter og forvaltninger gjennom sine økonomiske muligheter og ansvar kan tolke og definere ”ansvaret for å fremme” til satsinger man velger å drive som egen virksomhet. Ordvalget ”fremme av profesjonalitet i kulturtilbudet” i § 4 vil være pådrivende for å velge nettopp hva man anser som ”profesjonelle løsninger”. Vi ser allerede at aktører utenfor minoriteten prioriteres framfor minoritetens organer og institusjoner ved økonomiske tildelinger, innen temaer for den skogfinske nasjonale minoritetens kultur. Mange satsinger med offentlige midler der skogfinsk kultur er tema, foregår i dag, dels bevisst, dels ubevisst, uten at de skogfinske interessene er invitert til deltakelse.

Forpliktelsene i forhold til rammekonvensjonen står etter vår erfaring meget svakt i bevissthet og handling i regional forvaltning. Forslaget til kulturlov vil forsterke oppfatningen av at forpliktelser i henhold til rammekonvensjonen er et statlig ansvar og anliggende. Når rammekonvensjonen om beskyttelse av nasjonale minoriteter viser seg så lett å tilsidesette i praktisk forvaltning, må kulturloven markere hensynet til nasjonale minoriteter med større uttalt tyngde. Slik forslaget er formulert, frykter vi at den vil kunne gi styrket legitimitet til å forsterke eksisterende praksis med å holde minoritetenes interesser på en armlengdes avstand i samfunnets tiltak for minoritetenes kultur.

Vennlig hilsen

Birger Nesholen
Styreleder.